

17 AUGUSTUS 2013, BEZOEK HELMOND EN KREFELD

“Ge doet uw oog een weinig open, en er valt een streep helder zonlicht binnen, daarna doet ge hetzelfde met uw ander oog. Een dag vol belofte kondigt zich aan. Ge sluit ze weer omdat ge weet dat er onder uw oogleden en in uw kop dezelfde streep aanblijft tot ze langzaam verdwijnt. Een moment van luxe vult je lichaam. En ge doet dat spelke met de zon nog eens opnieuw. Hou dat gevoel even bij.”

Helmond, de tussenhalte. De nieuwe stadswijk... stepekolkoost, watermolenwal..., de lunch.

Zoek het eerst eens op, deze stadswijken en het idee erachter, maar ga er niet heen! We worden, plichtsbewust en nadrukkelijk door Wim gewaarschuwd voor oogschade. Eigenwijs zoals we zijn, proberen we toch lichtpuntjes, over het hoofd geziene argumenten, de zeer tevreden bewoners, en laat ons zeggen toch ook de moeite die de Nederlandse “visionairen” zich hebben getroost, als tegenargument te gebruiken bij wijze van de noodzakelijke discours welke steeds gepaard gaat tussen architecten. Al was het maar om onze mondmotoriek te oefenen voor het vervolg van de dag. Niets daarvan, geen geklets, alleen verstomming, alleen ongeloof! Het gevoel van “authenticiteit” overweldigt ons. We bewandelen en bekijken een wijk die ontstaan is uit het brein van Faust. Dit is de oplossing voor al onze problemen. In één ruk zijn we verlost van alle micro en macroproblemen die onze ziel dagelijks kwellen. We zijn beschermd tegen alle ongezelligheden, zwerfvuil, feestelijke opwellingen, en overbodige uitweidingen die ons nergens zullen toe leiden. Geen last meer van goede noch slechte smaak, misschien op een zure afdronk na. Iedereen gelijk voor de wet, en alles is gereformeerd geregeld. Op slag moet ge daar van pissen en nog het liefst midden op straat zodat er toch iets zou gebeuren. Maar in deze verpamperde, vacuüm verpakte stadswijk (3000 woningen) heb ik het vermoeden dat zoiets niet door de beugel zou kunnen, en het zouden weer “de Belgen” zijn! Maar het is zo erg dat ge zoudt verlangen naar een goede Vlaamse tuinkabouter! Een korte lunch verlicht honger, dorst en doet de tongen lossere komen. De “forme” en de goesting begint te komen, want de zoektocht naar het waarachtige verscherpt onze zinnen.

Krefeld. Haus Lange, Haus Ester

Eerst en vooral, was ik met een lichte nervositeit en ontzag, in de morgen op de bus van Archipel opgestapt. Je gaat niet zomaar mee met specialisten! Mijn ongeschaafde liefde voor architectuur en voor Mies van der Rohe was mijn enige wapen. Tot mijn groot genoegen was deze dwaling op geen enkel argument gestoeld. En tot mijn grote verbazing ben ik met zachte begeleiding van deze achtbaren ingewijd. Met als klap op de vuurpijl de betoverende, eenvoudige warme ontvangst van Frau Lange die ons, als engel van dienst, voor de hele dag zeer nuttige informatie verstreekte. De rollen waren nu volledig gedraaid. Iedereen werd van dat moment af ingewijd in de wereld van Mies en van de families.

In een buitengewoon verhelderende uiteenzetting werd ons het totale project, de tijdsgeest en de relatie tussen de familie Lange, Ester, en Mies voorgesteld. Tijdens de wandeling door en rond de twee huizen vielen mij een paar zaken op. Het was duidelijk en een beetje grappig dat iedereen een heel eigen traject volgde bij het bekijken van de heel bijzondere tweelinggebouwen (zoek de twintig verschillen). Een soort verkeer zonder regels. Maar toch zat er een structuur in de chaos. Je wil als toeschouwer even alleen vertoeven bij een detail, een tuinpad volgen voor het perfecte overzicht, als het kan eens een raamprofiel aaien zonder dat iemand het ziet, en alleen in een zonovergoten ruimte binnentreden. Zeker in huis Ester voelde je de scherpe lichtinvallen, slagschaduw en de zoektocht van Mies van der Rohe naar de perfecte relatie tot de zon. Je zou al eens een feestje geven voor een

man of 150! Je kijkt, je kijkt nog eens, iemand geeft je een hint, en voor je het weet ontdek je beetje per beetje de bijzondere waarde van de kunstenaar van der Rohe. Opvallend was ieders ingetogenheid. Dank nogmaals voor de verschillende tips die ik van een aantal onder u heb gekregen, ze vervolledigen absoluut mijn beeld. Hoe en waarom de baksteen vrij donker is, dat daarom de steen gebruikt werd voor de grote terrassen, de specifieke lichtinvallen, de bijzondere deuren, openingen in zwevende muren enz... Eén kleine ontgoocheling echter. De gebouwen, eigendom van de stad, worden nu “gebruikt” als tijdelijke tentoonstellingsruimte van hedendaagse kunst. Foei! Ik verdraag zeer zeker hedendaagse kunst, maar het verkloot een stukje het maagdelijke, en de stille getuigenis van een epoëe. Je kunt de ruimtes minder in hun onderlinge relaties volgen. Mijn buurvrouw op de bus en ook Philip, vroegen me mijn mening over de kunstwerken. Ik moet ze schuldig blijven. Vraag me ook mijn mening over de twee gebouwen, en ik zal ze u niet verklappen, en eigenlijk heb ik ze niet. Ik wil ze ook niet hebben, het zou zonde zijn, ontoereikend en oneerbaar! Danke herr Mies, danke Frau Lange!

Krefeld fabriekspanden...

Ingehaald door de indrukken stoppen we nog even bij de fabriekspanden alwaar een aantal onder ons, mij inclusief, niet meer goed weten waar we staan. Er is een stuk geschiedenis en restanten. Even is er een gat, even is er nood aan verse lucht, om de finale rush in te gaan.

De zoektocht en het project Robbrecht en Daem “Modell Golfclubhaus Krefeld”

Het project uitleggen zal ik niet doen. Dat weet u reeds en u kunt het opzoeken zo u wil. Zowel de gps als Wim en Philip konden de site niet onmiddellijk vinden.

Een goed bewaard geheim zou je kunnen stellen. Lichte pareltjes zweet, een nerveus kuchje, hier en daar een licht verhoogde bloeddruk, it is all in the scenario, beste Wim en Philip, mij bedonder je niet, maar het gevoel klopte.

Als blinde Breugelgroep moet ge u de stoet voorstellen, en plots...

“Ge doet uw oog een weinig open, en er valt een streep helder zonlicht binnen, daarna doet ge hetzelfde met uw ander oog. Een dag vol belofte kondigt zich aan. Ge sluit ze weer omdat ge weet dat er onder uw oogleden en in uw kop dezelfde streep aanblijft tot ze langzaam verdwijnt. Een moment van luxe vult je lichaam. En ge doet dat spelletje met de zon nog eens opnieuw.”

Precies dat gevoel wou ik met u delen. Dit is voor mij de exacte ervaring bij het benaderen van “de grote maquette”. Vooral de lange scherpe sneden in de zachte heuvelrug, en het grote rustgevend “luxe gevoel” tijdens de wandeling in en uit, zijn duidelijk en onmiskenbaar. Dat gevoel wordt heel mooi ondersteund door de grote witte gordijnen, de kruisvormige pilasters en het spel van de overgang tussen buiten en binnen. Luxe calme et volupté (Baudelaire). Ik denk aan Matisse die in een hotel woont in Nice, en het licht dat in zijn kamers een grote visbokaal accentueert. Alles gaat over doorzicht en transparantie, en de wens om architectuur te maken zonder materie, het aardse voorbij. Zoals het verlangen van Daan Vanseveren om enkel schilderijen te denken. Zweefvliegtuigjes als grote witte libellen suizen als mobiele sculpturen boven en naast de grote constructie. Op een of andere manier zijn ze een gepaste aanvulling in de vorm en in de geest.

De vraag of het werk van PR veel met MvdR te maken heeft laat ik in het midden. Ja en nee zou je kunnen zeggen. Ik hoorde in dat verband de opmerking dat PR eigenlijk een oervlaamse architect is en geen typische “Miessiaan”. Mmm... tja, wat je zeker kunt zeggen is dat MvdR een grote inspiratiebron is geweest, het werk van PR zeer evocierend en dat het een schone hommage is geworden.

Een artikel van dezelfde dag in het dsweekblad van AnnSofie Dekeyser: “de toerist (bezoeker) vernielt wat hij zoekt door het te vinden” (Magnus Enzenberger); PR heeft een mooie boog rond deze authenticiteitshonger gemaakt. Het paviljoen wordt zoals u weet in oktober afgebroken en de natuur wordt in ere hersteld. Of zoals mevrouw Lange in haar slotrede ons duidelijk maakt met de woorden van PR: eerst was er het idee, daarna de tekeningen, dan het werk. Ten slotte rest ons de memoire. Deze plek blijft bewaard!

Misschien nog een suggestie als ge nog eens gaat: betaal een ticket en verstop u ‘s avonds een beetje verder in het gras, en blijf daar de nacht in het paviljoen wakker liggend tot ge de zon voelt komen. Ge doet uw oog een weinig open...

Op 17 augustus waren we in Krefeld, exact 44 jaar na de dood van Mies van der Rohe, dat wist Wim ons nog mee te geven en ook nog iets met sigaren en Martini, het was goed en werd subtiel afgerond met een saximprovisatie van Carl Grimmelprez.

Beste groet.
Gerd Ververs